

Lundin og Kvarts, Acta Veterinaria Scandinavica, 2010
sett i relasjon til det norske avlsprogrammet

I artikkelen til Lundin & Kvarts (2010) ble det gjort en studie av hjertestatus for cavalier i perioden 2003 – 2009 for å undersøke om det svenske avlsprogrammet hadde en effekt på hjertestatus hos svenske cavalierer.

I det svenske avlsprogrammet som pågikk i denne perioden var reglene slik at det ikke kunne avles på cavalierer før de var 2 år, og begge foreldre måtte ha hjerte u.a. etter 4-årsalder. Cavalierer som fikk bilyd før fylte 4 år, kunne ikke brukes i avl. Hunder som hadde hjerte u.a. etter fylte 7 år, kunne brukes i avl livet ut, uten ny undersøkelse av hjertet (naturlig nok en kortere periode for tisper enn for hannhunder). Hensikten var å sikre at hunder som fikk tidlig bilyd ikke ble brukt i avl, og at den generelle hjertestatusen i rasen dermed skulle bedres.

Av artikkelen framgår det også at cavalierenes hjertesykdom (MMVD) er meget arvelig, med en multigenetisk terskelnedarving. Hannhunder har en lavere terskelverdi enn tisper. Hvis to hunder som får MMVD sent i livet pares, vil avkommet generelt sett utvikle MMVD senere enn avkom fra foreldre som fikk MMVD tidligere i livet.

Oppsummert viste analysen at dette tiltaket ikke hadde noen effekt på hjertestatus. Forskerne anbefalte derfor en endring av avlsprogrammet.

Det siste gir grunnlag for å utvikle et avlsprogram som tar hensyn til de svakheter Lundin & Kvarts (2010) fant i sin analyse. Det er nettopp dette som er utgangspunktet for det norske avlsprogrammet som først ble igangsatt med noen endringer i 2015, og videre for dagens avlsprogram som ble igangsatt i 2018:

Med fokus på at det er relativt sett mange cavalierer som får bilyd fra 5-6 års alder, er det viktig at oppdretterne så langt det er mulig har informasjon om hjertestatusen til avlsdyrenes foreldre etter fylt 6 år, når de velger en avlskombinasjon. Derfor er debutalder for avl for norske cavalierer nå 3 år. Det betyr foreldredyrene har fylt 6 år når de 3 år gamle (og eldre) hundene går i avl. På denne måten vil oppdretterne på avlstidspunktet vite om avlsdyrenes foreldre har fått bilyd før fylte 6 år eller ikke.

Målet for programmet er å få flest mulig oppdrettere til å bruke avlsdyr med en god hjertehistorie, fortrinnsvis med hunder der besteforeldrene er 6 år eller eldre ved avl og minst hadde hjerte u.a. ved 6 års alder.

Det kan reises spørsmål om hvorfor denne aldersgrensen ikke er satt til 7 år, jfr. den svenske undersøkelsen, og vi hadde en grundig diskusjon om dette, men ut fra en felles vurdering med veterinærene i NKK og kardiolog Liva Vatne, valgte vi å sette denne grensen til 6 år, i hvert fall i første omgang. En tilsvarende grense på 7 år kunne ha begrenset genpoolen for mye, og hensikten har derfor vært å følge resultatene og eventuelt øke aldersgrensen fra 6 til 7 år etter noen år, avhengig av hvilke resultater nåværende avlsprogram gir.

For å motivere oppdretterne til å bruke avlsdyr med en mest mulig positiv hjertehistorie for besteforeldrene er det utarbeidet en hjertematrise som graderer og evaluerer de ulike kombinasjonene. Oppdrettere som avler i klubbens avlsprogram er forpliktet til å sjekke status i hjertematrise og rapportere denne inn til klubbens avlsdatabase, sammen med avlsdyrenes helsedata for hhv foreldrenes hjertestatus, besteforeldrenes hjertestatus, status for patella, øyne, pustebesvær og SM. Hjertematrisen er vedlagt.

Av vedlagte oversikt framgår det at resultatene for avlskombinasjonene er positive sett i dette perspektivet. Av i alt 259 kull fikk 130 kull karakteristikken «bra», men 78 kull fikk karakteristikken «meget bra». 37 kull ble kategorisert som «ok», 12 som «akseptable» og bare 2 som «akseptable, men ikke ønskelig».

Beskrivelsen av avlsdyrenes hjertestatus for de ulike kategoriene fremgår av hjertematrisen som er vist på neste side.

En tilsvarende gjennomgang av avlskombinasjonene et halvt år etter oppstart viste et bilde der det fortsatt var flere oppdrettere som valgt avlskombinasjoner med dårligere resultater i matrisen.

På dette grunnlaget mener NCK at avlsreglene ikke rammes av argumentasjonen i artikkelen fra Lundin & Kvarts (2010), men derimot hensyntar argumentet forskerne kommer med i sin drøfting, der de skriver at «possible explanations include several factors such as a too low age limit for breeding». Vi ivaretar også en av de andre mulige forklaringene: «inadequate compliance to the breeding program among breeders» ved at alle oppdretternes følges opp via avlsdatabasen med obligatorisk registrering av de ulike helseundersøkelsene samt resultatet fra hjertematrisen.

Hjertematrisen

Tispe/hann		Hjerte u.a. 6 år eller eldre	Hjerte u.a.5- 6 år	Hjerte u.a.5- 6 år	Hjerte u.a. 4 år	Hjerte u.a. 4 år	Hjerte u.a. 3 år	Hjerte u.a. 3 år
			<i>Begge foreldre hjerte u.a. 6 år</i>	<i>Foreldrenes hjertestatus ukjent</i>	<i>Begge foreldre hjerte u.a. 6 år</i>	<i>Foreldrenes hjertestatus ukjent</i>	<i>Begge foreldre hjerte u.a. 6 år</i>	<i>Foreldrenes hjertestatus ukjent</i>
Hjerte u.a. 6 år eller eldre		Meget bra	Meget bra	Meget bra	Bra	Bra	Bra	Ok
Hjerte u.a. 5-6 år	<i>Begge foreldre hjerte u.a. 6 år</i>	Meget bra	Meget bra	Meget bra	Bra	Bra	Bra	Akseptabel
Hjerte u.a. 5-6 år	<i>Foreldrenes hjertestatus ukjent</i>	Meget bra	Meget bra	Bra	Bra	ok	Bra	Ok
Hjerte u.a. 4 år	<i>Begge foreldre hjerte u.a. 6 år</i>	Bra	Bra	Bra	Bra	Ok	Ok	Akseptabel
Hjerte u.a. 4 år	<i>Foreldrenes hjertestatus ukjent</i>	Bra	Bra	Ok	Ok	Akseptabel, men ikke ønskelig	Ok	Akseptabel, men ikke ønskelig
Hjerte u.a. 3 år	<i>Begge foreldre hjerte u.a. 6 år</i>	Bra	Bra	Bra	Ok	Ok	Ok	Akseptabel
Hjerte u.a. 3 år	<i>Foreldrenes hjertestatus ukjent</i>	Ok	Ok	Akseptabel	Akseptabel	Akseptabel, men ikke ønskelig	Akseptabel	Akseptabel, men ikke ønskelig